

EDICIÓ DE 'CONTES, ARGUMENTS I ESTIRABOTS', DE FRANCESC TRABAL

La Fundació La Mirada continua en la línia de pulcritud i elegància que va caracteritzar les edicions d'aquest mateix nom, una de les creacions més notables de la colla de Sabadell, els integrants de la qual eren, pel que fa als escriptors, Francesc Trabal, Joan Oliver/Pere Quart i Joan Prat/Armand Obiols. El lector curiós té en *La colla de Sabadell. Entre el Noucentisme i l'Avantguarda* (2002) un resum interessant de les característiques de la colla i dels seus components, que van tenir un paper destacat en la renovació del panorama, no només literari sinó també cultural, dels anys 30, amb fotografies de l'època que resulten ben suggeridores. Com apunta Miquel Bach, l'autor del text, en un Sabadell tancat i endarrerit la colla va adoptar una actitud provocativa, relacionada amb el corrent dadaista, que es va manifestar, d'una banda, en un humor crític i més d'una vegada corrosiu i en diversos muntatges escenogràfics, reproduïts al llibre, que és el catàleg d'una exposició del 1999, commemorativa dels cent anys del naixement de Trabal i Oliver. I, d'altra banda, la colla, activa i compromesa, també va desplegar un notable activisme cultural, encaminat a reviscolar una ciutat ensopida i convencional; en aquest sentit l'editorial La Mirada va encetar el seu catàleg amb un llibre provocatiu, *L'any que ve*, un llibre d'acudits, al peu d'uns dibuixos esquemàtics, signat per Trabal, però amb l'esment de tots els integrants del grupet; Josep Carner, això sí, el va prologar i va valorar la posició de crítica i també el peculiar sentit de l'humor dels sabadellencs, així com el seu estil elegant i imaginatiu, amb el qual s'oposaven al realisme convencional i tràgic, sovint tronant, encara ben viu. La seva aposta era, en canvi, novedosa i cosmopolita. Un autèntic revulsiu.

Tot el que apunto és ben visible a *Contes, arguments i estirabots* (2003), de Francesc Trabal, que, a cura de Miquel Bach, ha publicat també la Fundació La Mirada, amb un breu pròleg de Quim Monzó, un contista que té més d'una afinitat amb el sabadellenc. Autor d'una de les novel·les més refinades de la literatura catalana, *Vals* (1936), Trabal és un autor que cal llegir, i cal fer-ho atentament per descobrir la complexitat dels seus escrits, que només aparentment poden semblar intranscendents, i que, en canvi, es caracteritzen per una gran sensibilitat i originalitat. I, també, per una fantasia molt

FRANCESC TRABAL I BENESSAT VA NÉIXER A SABADELL EL 1899 I VA MORIR A SANTIAGO DE XILE EL 1957

personal. Els diversos escrits aplegats al recull en són un bon exemple. Generalment protagonitzats per personatges joves, també per nens, evocats d'una manera només apuntada però del tot convincent –el Zeni, el personatge central de *Vals*, n'és un dels exemples més reeixits–, Trabal acostuma a centrar-se en el desencaix del protagonista enfront d'una societat tancada i rutinària, o bé en un destí advers, que de vegades adopta la forma d'una absurda casualitat, que el destrueix de manera tan sobtada com definitiva. La tragèdia, però, és per a Trabal subtilment còmica, com ja va destacar Carner. I subtilment perquè l'autor demostra una profunda humanitat a l'hora de crear els seus personatges, gràcies a la qual aconsegueix, també, fer-los emotius per al lector; a més el narrador ma-

nifesta, de manera explícita i sovint radical, ja d'entrada, l'oposició a un realisme grandiloqüent; ben visible, ja, en els títols d'alguns escrits. Per exemple, una nena, Magda, és

l'heroïna d'un dels contes més reeixits, *La tragèdia del banc verd*, una nena que viu un drama autèntic, aparentment insignificant però per a ella terrible: el de no poder-se enfilejar en un banc de color verd, malgrat la seva fèrria voluntat i els titànics esforços desplegats per tal d'aconseguir-ho. La sensibilitat, l'encert de Trabal està en el fet d'haver sabut reproduir aquesta autèntica tragèdia per a la nena. I notem l'original punt de vista, el de la mirada que Trabal ha sabut recrear: "La verdor del banc, ara que Magda hi és a fregar, li omple les nines de reflexos brillants i, com en uns binocles girats a l'inrevés, tot el jardí es veu minúscul en els ulls de la petita heroïna".

En una línia semblant se situa el conte que obre el volum, *Vida, passió i mort d'Alcibi-*

ades, protagonitzat per un noi jove de nom imponent; en aquest cas si el títol és convencional, no ho és pas gens la història tràgica i que alhora no pot deixar de fer-nos somriure que hi és narrada, la d'un noi que no sap adoptar l'actitud que la societat espera d'ell, i al qual la noia que li agrada retreu que només va amb ella "per divertir-se", seguint una expressió corrent; ell però, més autèntic, no sap què vol dir, ni què deu tenir de dolent voler-se divertir; inadaptat, solitari, sense entendre res ni ser entès, el pobre Alcibiades morirà com un poll. Sovint un estirabot posa un punt i final a la narració, una manera de procedir ben bé de Trabal, que té en la seva novel·leta *Judita* un dels més celebrats exemples. A *El promès tímid*, aquest promès trasbalsat per una passió, que fins i tot físicament s'ha apoderat del seu cos, aquest cos sacsejat, que tan encertadament Trabal descriu –«Deia i estornudava tot vermell i pensava: "Quina mena de sol que fa

Trabal és un autor que cal llegir, i cal fer-ho atentament per descobrir la complexitat dels seus escrits

avui", com si estigués entre-suat!», va a l'encontre de la seva promesa, il·lusionat, ple de febre, per dir-ho amb un mot ben bé de l'autor, l'última obra del qual va ser *Temperatura*, justament, però ella no el pot rebre perquè s'ha lliurat en cos i ànima a una feina ben poc heroica: fregar llautons! A *Estava escrit!* és la vida la que ha posat un parany als viatgers que han pujat a l'express de la nit de Marsella a Barcelona, perquè la mort els espera al final d'un túnel; la cloenda del conte, però, mitiga la tragèdia: "I barrabum blampataplum, quedarem fets una coca".

D'altra banda, escenaris cosmopolites –interiors de tren, de manera especial–, objectes de marca, la publicitat llavors incipient... creen un ambient elegant, en el qual es mouen sobretot personatges femenins refinats, que Trabal tan convincentment retrata i que s'assemblen a aquells

» » »

Amb el suport de

 Generalitat
de Catalunya